

Sag C-212/04

Konstantinos Adeneler m.fl. mod Ellinikos Organismos Galaktos (ELOG)

(anmodning om præjudiciel afgørelse
indgivet af Monomeles Protodikio Thessalonikis)

»Direktiv 1999/70/EF — § 1, litra b), og § 5 i rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse — flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter i den offentlige sektor — begreberne »flere på hinanden følgende kontrakter« og »objektive omstændigheder« som begrundelse for fornyelse af sådanne kontrakter — foranstaltninger med henblik på at hindre misbrug — sanktioner — rækkevidden af forpligtelsen til overensstemmende fortolkning«

Forslag til afgørelse fra generaladvokat J. Kokott fremsat den 27. oktober 2005 1 - 6062
Domstolens dom (Store Afdeling) af 4. juli 2006 1 - 6091

Sammendrag af dom

1. *Præjudicielle spørgsmål — Domstolens kompetence — grænser*
(Art. 234 EF)

2. *Socialpolitik — rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP — direktiv 1999/70*
[Rådets direktiv 1999/70, bilag, § 5, stk. 1, litra a)]
3. *Socialpolitik — rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP — direktiv 1999/70*
(Rådets direktiv 1999/70, bilag, § 5)
4. *Socialpolitik — rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP — direktiv 1999/70*
(Rådets direktiv 1999/70, bilag, § 5, stk. 1)
5. *Institutionernes retsakter — direktiver — medlemsstaternes gennemførelse*
(Art. 10, stk. 2, EF og art. 249, stk. 3, EF)

1. Den i artikel 234 EF foreskrevne procedure er et instrument i samarbejdet mellem Domstolen og de nationale retsinstanser, ved hjælp af hvilket Domstolen forsyner de nationale retsinstanser med de fortolkningselementer med hensyn til fællesskabsretten, som er nødvendige for, at de kan afgøre de for dem verserende retssager. Inden for rammerne af dette samarbejde er de nationale retsinstanser, for hvilke tvisten er indbragt, de eneste, der har direkte kendskab til sagens faktiske omstændigheder, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes med hensyn til sagens særlige omstændigheder, de bedst placerede til at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at de kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, de forelægger Domstolen. Domstolen er følgelig, når de forelagte spørgsmål vedrører

fortolkning af fællesskabsretten, i princippet forpligtet til at træffe afgørelse.

Domstolen har dog udtalt, at den med henblik på at efterprøve sin egen kompetence er beføjet til at efterprøve de omstændigheder, hvorunder den nationale ret har forelagt sagen. Den samarbejdsånd, der er afgørende for, at proceduren med præjudiciel forelægelse kan fungere, indebærer, at de nationale retsinstanser for deres vedkommende tager hensyn til den opgave, som Domstolen varetager, og som er at bidrage til retsplejen i medlemsstaterne

og ikke at udøve responderende virksomhed vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål.

(jf. præmis 40-42)

2. § 5, stk. 1, litra a), i rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der blev indgået den 18. marts 1999, og som er opført som bilag til Rådets direktiv 1999/70 om rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP, hvilken bestemmelse vedrører objektive omstændigheder, der kan begrunde fornyelser af tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold, skal fortolkes således, at den er til hinder for anvendelsen af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter, der alene er begrundet i, at der er fastsat bestemmelser herom i en medlemsstats lovgivning eller administrative bestemmelser. Begrebet »objektive omstændigheder« som omhandlet i denne bestemmelse kræver derimod, at anvendelsen af denne særlige type ansættelsesforhold som fastsat i national lovgivning begrundes i konkrete forhold, der bl.a. vedrører den pågældende aktivitet og betingelserne for udførelsen heraf.

En national bestemmelse, der blot generelt og abstrakt, i form af en retsforskrift

eller administrativ bestemmelse, giver mulighed for at anvende flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter, indebærer nemlig en reel risiko for misbrug af sådanne kontrakter, og er derfor uforenelig med rammeaftalens formål og effektive virkning. Således indebærer erkendelsen af, at en national bestemmelse automatisk og uden andre præciseringer kan begrunde flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter, en tilside-sættelse af rammeaftalens formål, der er at beskytte arbejdstagerne mod usikkerhed i ansættelsen, og udhuler meningen med princippet, hvorefter tidsbegrænsede kontrakter er den ansættelsesform, der sædvanligvis anvendes. Anvendelsen af tidsbegrænsede ansættelseskontrakter alene på grundlag af en lovbestemmelse eller en generel administrativ bestemmelse, uden hensyn til det konkrete indhold af den pågældende aktivitet, gør det navnlig ikke muligt at udskille de objektive og gennemsigtige kriterier for at efterprøve, om fornyelsen af sådanne kontrakter rent faktisk opfylder et reelt behov, er egnet til at nå det forfulgte formål og nødvendig herfor.

(jf. præmis 71-75 og domskonkl. 1)

3. § 5 i rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der blev indgået den 18. marts 1999, og som er opført som bilag til Rådets direktiv 1999/70 om rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset

ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP, hvilken bestemmelse har til hensigt at forhindre misbrug af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter, skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale regler, hvorved kun tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold, der ikke hver især er adskilt af mindst 20 arbejdsdage, skal anses for »flere på hinanden følgende« som omhandlet i denne bestemmelse.

udstrækning udhules, men også at give arbejdsgiverne mulighed for at misbruge sådanne forhold.

(jf. præmis 84-86 og 89 samt domskonkl. 2)

Sådanne nationale regler må nemlig anses for at kunne skade formålet og hensigten med samt den effektive virkning af rammeaftalen, da en definition af begrebet flere på hinanden følgende ansættelseskontrakter, der er så ufleksibel og udtømmende, indebærer en usikkerhed i ansættelsen for arbejdstagere i årevis, eftersom arbejdstageren i praksis ofte ikke har andet valg end at acceptere afbrydelser på 20 arbejdsdage som led i den række kontrakter, vedkommende indgår med sin arbejdsgiver. Desuden risikerer sådanne nationale regler ikke alene at udelukke et stort antal tidsbegrænsede ansættelsesforhold fra beskyttelsen af arbejdstagere som omhandlet i direktiv 1999/70 og rammeaftalen, idet det forfulgte formål i stor

4. Rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der blev indgået den 18. marts 1999, og som er opført som bilag til Rådets direktiv 1999/70 om rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP, skal fortolkes således, at den, for så vidt som den pågældende medlemsstats interne retsorden ikke for den omhandlede sektor indeholder andre effektive foranstaltninger, der forhindrer eller i givet fald sanktionerer misbrug af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter, er til hinder for anvendelsen af nationale regler, hvorved det alene i den offentlige sektor ubetinget forbydes at ændre flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter til en tidsbegrænset kontrakt, hvilke tidsbegrænsede kontrakter rent faktisk har haft til formål at dække arbejdsgiverens »faste og varige behov« og derfor må anses for misbrug.

(jf. præmis 105 og domskonkl. 3)

5. I tilfælde, hvor et direktiv er forsinket gennemført i den pågældende medlemsstats retsorden, og hvor direktivets relevante bestemmelser ikke har direkte virkning, påhviler det de nationale retsinstanser, fra tidspunktet for udløbet af gennemførelsesfristen, så vidt muligt at fortolke national ret i lyset af det pågældende direktivs ordlyd og formål, for at nå det med direktivet tilsigtede resultat, hvorved den fortolkning af national ret, der er mest i overensstemmelse med dette formål, har forrang, og der således kan træffes en afgørelse, der i videst muligt omfang er i overensstemmelse med direktivets bestemmelser.

nationale gennemførelsesforanstaltninger træder i kraft i den pågældende medlemsstat, ikke et relevant kriterium. En sådan afgørelse ville kunne bringe fællesskabsrettens fulde virkning samt dens ensartede anvendelse, navnlig i form af direktiver, i alvorlig fare. Desuden skal medlemsstaternes retsinstanser, fra tidspunktet for direktivets ikrafttræden, så vidt muligt afholde sig fra at fortolke national ret således, at det mål, som direktivet tilstræber, bringes i alvorlig fare efter udløbet af gennemførelsesfristen.

Det følger nødvendigvis heraf, at i et sådant tilfælde er det tidspunkt, hvor de

(jf. præmis 115, 116, 123 og 124 samt domskonkl. 4)